

Verkorte inhoud

1.	Over de rechtspsychologie	25
2.	Klassieke experimenten in de rechtspsychologie	35
3.	De rechtspsychologie en het strafrecht	49
A. MISDRIJVEN EN MISDADIGERS		
4.	De rationele-keuzetheorie van de regelovertreding	69
5.	De biologische invloed op antisociaal gedrag	85
6.	Delicten en verklaringen onder invloed van alcohol en drugs	107
7.	Radicalisering en de-radicalisering	131
8.	Het hachelijke verband tussen autisme en delinquent gedrag	147
9.	Cultuur in de rechtspsychologie	163
10.	Wat werkt? Bijdragen aan het terugdringen van recidive	183
B. DE OPSPORING		
11.	Psychologische invloeden op forensisch-technisch onderzoek	203
12.	Profilering in de opsporing	217
13.	Alibi's	249
14.	Predictie van valse aangiftes	261
C. IDENTIFICATIE		
15.	Identificatie	283
16.	Getuigen helpen herkennen: signalementen, compo's en vermommingen	335
17.	Het herkennen van stemmen	355
D. HET BEWIJS		
18.	Over tunnelvisie	385
19.	Heuristieken	397
20.	Waarschijnlijkheidsargumentatie in het strafproces	413
21.	Het deskundigenbewijs van de rechtspsycholoog	439
22.	Neuropsychologische expertises	461
23.	Bewijsproblemen in de asielpcedure	477

E.	GETUIGEN	
24.	Het geheugen van getuigen: herinneren, vergeten en vergissen	493
25.	Het interviewen van getuigen	513
26.	Suggestie tijdens het verhoor	527
27.	Posttraumatische stressstoornis	541
28.	Hervonden herinneringen	553
29.	Het geheugen van kinderen	573
30.	Kinderen als getuigen	591
F.	DE VERDACHTE	
31.	Het proces-verbaal van verdachtenverhoor	619
32.	Verhoren op audio en op video	635
33.	Het verhoren van verdachten	643
34.	De betekenis van consistentie in verklaringen	669
35.	Valse bekentenissen	687
36.	Neurolingüïstisch verhoren	711
37.	Universele problemen met leugendetectie	721
38.	Leugendetectie met de polygraaf	727
39.	Verbale leugendetectie	747
40.	Leugendetectie door te letten op non-verbaal gedrag	759
G.	BESLISSINGEN	
41.	Over opzet en schuld	787
42.	Rechtvaardigheid	809
43.	Schuld toedelen en boete doen	821
44.	Straftheorieën en de praktijk	837
45.	Invloeden op de rechterlijke beslissing	853
46.	De invloed van stereotypering op beslissingen in de strafrechtketen	867
47.	Rechterlijke dwalingen	883
H.	FORENSISCHE PSYCHOLOGIE	
48.	Psychiatrische stoornissen en delictgedrag	919
49.	Forensische psychodiagnostiek: tests en schalen in de forensische context	935
50.	Forensisch psychologische rapportages	951
51.	Over toerekeningsvatbaarheid	965
52.	Risicotaxatie	983
53.	De strafrechtelijke maatregel terbeschikkingstelling	1001
	Over de auteurs	1025
	Literatuur	1039
	Jurisprudentieregister	1217
	Auteursregister	1221
	Trefwoordenregister	1275

Inhoud

1.	Over de rechtspsychologie	25
	<i>Robert Horselenberg, Jan W. de Keijser, Marko Jelicic & Peter J. van Koppen</i>	
	Een kleine geschiedenis	26
	In Nederland	28
	Routes van het recht	33
2.	Klassieke experimenten in de rechtspsychologie	35
	<i>Jan W. de Keijser, Peter J. van Koppen, Robert Horselenberg & Marko Jelicic</i>	
	Suggestie en de invloed van post-hoc informatie: het experiment van Loftus met botsende auto's	36
	Veranderingsblindheid: de deurstudie	38
	Valse bekentenissen: het Alt-toets-experiment van Kassin en Kiechel	39
	Commissies in het geheugen: <i>crashing memories</i> en het probleem van <i>source monitoring</i>	41
	Simpele pseudo-herinneringen: het Deese-Roediger-McDermott-paradigma	42
	Compliance: het experiment van Asch naar groepsconformiteit bij het schatten van lijnlengtes	44
	Gehoorzaamheid: het Milgram-experiment met elektrische schokken	46
	Effect van dossierkennis vooraf op het bewijsoordeel van rechters: het onderzoek van Schünemann	47
3.	De rechtspsychologie en het strafrecht	49
	<i>Marieke Dubelaar</i>	
	Het recht, de rechtspraktijk en de rechtswetenschap	50
	Het debat tussen juristen en rechtspsychologen	51
	Verklaringen voor de kloof	53
	Beperkingen in het recht	58
	Beperkingen van de rechtspsychologie	59
	Wie pakt het op?	61
	Doorwerking van rechtspsychologische inzichten	62
	Samenvatting en conclusie	64
	Aanbevolen literatuur	65

A. MISDRIJVEN EN MISDADIGERS

4. De rationale-keuzetheorie van de regelovertreding 69

Henk Elffers

Inleiding	69
Coornhert	69
De RKT buiten regelovertredingscontext	71
Onzekere uitkomsten	72
De RKT voor regelovertreding	73
Het amorele karakter van de RKT	75
Morele overwegingen	75
Geanticiperde en onmiddellijke emoties	78
Het tijdsperspectief	79
Het meetlatprobleem van de RKT	80
De problemen van de RKT op een rijtje gezet	81
De RKT als integratief raamwerk	82

5. De biologische invloed op antisociaal gedrag 85

Andrea Donker & Katy de Kogel

Biologische risicofactoren: deterministisch?	85
Ontwikkelingsmodellen van antisociaal gedrag	87
Problemen in de neurobiologische ontwikkeling	88
Hersenontwikkeling en hormonen	90
De biologische gevolgen van een zogenaamde slechte jeugd	92
Genetische invloed op antisociaal gedrag	96
Praktijktoepassing biocriminologische kennis	99
Vernieuwing interventies antisociaal gedrag	102
Tot slot	104
Aanbevolen literatuur	104

6. Delicten en verklaringen onder invloed van alcohol en drugs 107

Kim van Oorsouw & Jan Ramaekers

Alcohol, waarneming en geheugen	108
Dronken getuigen	109
Dronken verdachten	111
Alcohol tijdens het verhoor	112
De invloed van psychofarmaca op gedrag, waarneming en geheugen	115
Vermindert intoxicatie mens rea?	119
Chronisch middelengebruik	122
Kan dat: een black-out voor een delict?	123
Black-out voor seksueel misbruik	125

	De authenticiteit van een black-out-claim toetsen	126
	Conclusie	128
7.	Radicalisering en de-radicalisering	131
	<i>Bertjan Doosje, Arjan B. de Wolf, Liesbeth Mann & Allard R. Feddes</i>	
	Wat is radicalisering?	131
	Verschillende typen radicale groepen	132
	Inhoudelijke kenmerken van radicale groepen	133
	Fase 1 van het radicaliseringsproces: de gevoeligheidsfase	134
	Fase 2 van het radicaliseringsproces: de groepslidmaatschapsfase	137
	Fase 3 van het radicaliseringsproces: de actiefase	139
	Weerbaarheid tegen radicalisering	140
	De-radicalisering	142
	Conclusie en discussie	144
8.	Het hachelijke verband tussen autisme en delinquent gedrag	147
	<i>Douwe Draaisma & Hilde Tjeerdema</i>	
	Autisme: geschiedenis, prevalentie en oorzaken	149
	Autismestoornissen en delinquent gedrag	154
	Autisme en delinquent gedrag: een drievoudig voorbehoud	160
9.	Cultuur in de rechtspsychologie	163
	<i>Emma Jaspaert, Emilie Michaux & Geert Vervaeke</i>	
	De politie	164
	Leugendetectie: culturele verschillen in communicatie of indicatoren voor liegen?	170
	Herinneren en herkennen	172
	Multiculturaliteit in de rechtszaal	173
	De advocaat en zijn cliënt	174
	De jury en zijn beslissingen	176
	Cross-culturele communicatie met de rechter	177
	De forensisch psycholoog en de cross-culturele psychodiagnostiek	179
	Besluit	181
10.	Wat werkt? Bijdragen aan het terugdringen van recidive	183
	<i>Peter van der Laan, Anne-Marie Slotboom & Geert Jan Stams</i>	
	Van 'niets helpt' naar voorzichtig optimisme	184
	Nieuw en beter onderzoek	185
	Straffen en gedragsbeïnvloeding	187

	Beginselen van <i>What works</i>	189
	Wat niet werkt	193
	Oude en nieuwe dilemma's rond <i>What works</i> -beginselen	195
	Ter afsluiting	198
B.	DE OPSPORING	
11.	Psychologische invloeden op forensisch-technisch onderzoek	203
	<i>Claire A.J. van den Eeden & Madeleine de Gruijter</i>	
	Het sporenonderzoek op de plaats delict	204
	Het herkennen van sporen	204
	Verwachtingseffecten	205
	Verwachtingseffecten bij forensisch-technisch onderzoek	206
	Beoordeling op bron-, activiteiten- en delictniveau	207
	Empirisch onderzoek naar de invloed van verwachtingseffecten	208
	Terug naar de Puttense Moordzaak	210
	De invloed van verwachtingseffecten op het plaats-delict-onderzoek	210
	De interpretatie van sporen op de plaats delict	211
	Het minimaliseren van verwachtingseffecten in het forensisch-technisch onderzoek	213
	Het tegengaan van verwachtingseffecten op de plaats delict	214
	Aanbevolen literatuur	215
12.	Profilering in de opsporing	217
	<i>Jasper J. van der Kemp & Peter J. van Koppen</i>	
	Eisen aan daderprofielen	219
	De basis van daderprofielen: een delictsscenario	222
	De bijdrage van David Canter	224
	De bijdrage van daderprofielen	225
	Van reisgedrag naar geografische daderprofilering	226
	Twee stappen van geografisch profileren	230
	Rekenen aan delicten	232
	Geografisch profileren zonder rekenen	241
	Het nut van geografische daderprofielen	241
	Afwijkende daders geografisch profileren	242
	Conclusies	246
	Aanbevolen literatuur	247

13. Alibi's	249
<i>M. Vere van Koppen & Ricardo Nieuwkamp</i>	
De reconstructiefase: een test van het geheugen	250
De validatiefase: bewijs voor het alibi	251
De beoordelingsfase: de geloofwaardigheid van een alibi	252
Waar het mis kan gaan bij het reconstrueren, valideren en beoordelen van een alibi	256
Conclusie	260
14. Predictie van valse aangiftes	261
<i>André W.E.A. De Zutter</i>	
Valse beschuldigingen zijn nog geen valse aangiftes	261
Valse aangiftes zijn alomtegenwoordig	261
Valse aangiftes van mensenhandel	263
Valse aangiftes van andere misdrijven	266
De prevalentie van valse aangiftes van verkrachting	268
Motieven	269
De theorie van de gefabriceerde verkrachting	273
De validiteit van de theorie van de gefabriceerde verkrachting	274
Een beslissingsmatrix en een voorspellingsvergelijking	276
Valse aangiftes	278
C. IDENTIFICATIE	
15. Identificatie	283
<i>Peter J. van Koppen & Robert Horselenberg</i>	
Getuigen, goed en slecht	284
Zich onbekenden herinneren	287
De waarde van herkenningen	288
Systeemvariabelen en schattingsvariabelen	294
Waarnemen en inprenting	294
Retentie	300
De verkeerde herkennen	301
De juiste procedure bij reproductie met één centrale regel	303
De opsporingsconfrontatie	304
De éénpersoonsconfrontatie	306
Wanneer een Oslo-confrontatie?	306
De regels van de Oslo-confrontatie	307
Vormen van de Oslo-confrontatie	316
Herkennen van voorwerpen	320
Enkele bijzondere situaties	321

	Het herkennen van bekende personen onder moeilijke omstandigheden	323
	De confrontatie in het Nederlandse recht	325
	Een onmogelijke zaak	329
	Experimenten met confrontaties	330
	Tot slot	334
	Aanbevolen literatuur	334
16.	Getuigen helpen herkennen: signalementen, compo's en vermommingen	335
	<i>Peter J. van Koppen & Femke Walhout</i>	
	De inhoud van het signalement	336
	De kwaliteit van het signalement	339
	Invloeden van schattingsvariabelen	339
	Invloed van systeemvariabelen	341
	Vermommingen en interne en externe kenmerken	343
	Compositiefoto's en compositietekeningen	345
	Systemen voor compo's	346
	Het gebruik van de compo in de politiepraktijk	348
	Afwijkende werkwijzen	349
	Aanbevolen literatuur	352
17.	Het herkennen van stemmen	355
	<i>A.P.A. Broeders</i>	
	Spraaktechnologie	355
	Sprekeridentificatie door oorgetuigen	356
	Bekende stemmen	357
	De auditieve confrontatie	359
	Richtlijnen voor de confrontatie	360
	Het vermijden van bias	360
	Prestaties van luisteraars in laboratoriumexperimenten	361
	Onderzoek van relevante variabelen	362
	Sprekerherkenning door opsporingsambtenaren	364
	Sprekertypering en -identificatie door deskundigen	364
	<i>De voiceprint</i>	366
	Verschillende benaderingen	367
	Imitatie en stemverdraaiing	373
	Voice stress analysis	373
	Het formuleren van conclusies in het forensisch sprekeridentificatieonderzoek	374
	'Logisch correcte' conclusies	376
	Overige vormen van forensisch taal- en spraakonderzoek	377
	Conclusies	379
	Aanbevolen literatuur	380

D.	HET BEWIJS	
18.	Over tunnelvisie	385
	<i>Hans F.M. Crombag</i>	
	De psychologie over hoe mensen denken	385
	Confirmation bias	386
	De recherche en de confirmation bias	387
	Het openbaar ministerie en confirmation bias	387
	De rechter en de confirmation bias	388
	Belief perseverance	389
	Vermijden van cognitieve dissonantie	390
	De druk tot conformeren tijdens het strafrechtelijk vooronderzoek	391
	Eenstemmigheid in de raadkamer	392
	Is er wat aan tunnelvisie te doen?	393
19.	Heuristieken	397
	<i>Eric Rassin</i>	
	Waar komen heuristieken vandaan?	397
	Intuïtie	399
	Juridisch relevante heuristieken	401
	Bias	406
	Bias of limited rationality?	409
	Conclusie	411
20.	Waarschijnlijkheidsargumentatie in het strafproces	413
	<i>Henk Elffers</i>	
	Veel waarschijnlijker	415
	De structuur van het strafrechtelijk bewijs	416
	Positieve en negatieve argumentatie	417
	Negatieve argumentatie is principieel niet mogelijk, maar praktisch vaak stilzwijgend geaccepteerd	419
	Onwaarschijnlijk	421
	Statistische argumentatie: de deur op een kier	421
	Het simpele geval: exacte kansen bekend	422
	De aannemelijkheidsverhouding	423
	Het moeilijke geval: aannemelijkheidsverhouding alleen bij benadering bekend	424
	De prosecutor's fallacy	427
	Wat is er mis aan de prosecutor's fallacy?	428
	De kans dat verdachte het spoor heeft achtergelaten	429

Informeel spreken over kansen is niet het bepleiten van een wiskundig kansmodel	430
Bayesiaanse interpretatie van de waarschijnlijkheid van een verhaal	431
De regel van Bayes	432
Bayes of niet, dat laten we aan de rechter over	433
De moeilijkheden voor een Bayesiaanse benadering	434
De moraal van het verhaal	437
21. Het deskundigenbewijs van de rechtspsycholoog	439
<i>Peter J. van Koppen</i>	
Context, scenario en deskundigenblindheid	440
De opdrachtgever van de deskundige	444
De rechter en de wetenschapper	449
De rechter als wetenschapper	451
Nee verkopen	454
Technische en scenariorapportages	456
Conclusies	458
22. Neuropsychologische expertises	461
<i>Marko Jelacic & Harald Merckelbach</i>	
Het neuropsychologisch onderzoek	462
Traumatisch hersenletsel, whiplash, beroepsintoxicaties en het chronische-vermoeidheidsyndroom	463
Neurologische problemen in het recht	466
Stoorfactoren en valkuilen	467
Simuleren	467
De causaliteitskwestie	472
Besluit	473
Aanbevolen literatuur	475
23. Bewijsproblemen in de asielprocedure	477
<i>Tanja Susan van Veldhuizen & Robert Horselenberg</i>	
Bewijslast in asielzaken	477
De rol van geloofwaardigheid	478
De beoordeling van geloofwaardigheid	479
Alternatieve methodes en aanbevelingen	487
Conclusie	489
Aanbevolen literatuur	489

E.	GETUIGEN	
24.	Het geheugen van getuigen: herinneren, vergeten en vergissen	493
	<i>Ineke Wessel & Gezinus Wolters</i>	
	De structuur van het geheugen	494
	Het vastleggen en ophalen van herinneringen	496
	Hoe betrouwbaar is het geheugen: vergeten	499
	Hoe betrouwbaar is het geheugen: fouten door suggestie en bronverwarring	501
	Hoe betrouwbaar is het geheugen: effecten van schema's	504
	Hoe betrouwbaar is het geheugen: effecten van sociale beïnvloeding	505
	Hoe betrouwbaar is het geheugen: de relatie tussen zekerheid en accuratesse	507
	Tot slot	510
	Aanbevolen literatuur	511
25.	Het interviewen van getuigen	513
	<i>Robert Horselenberg, Roel Boon, Geralda Odinet & Annelies Vredevelde</i>	
	PEACE-model	516
	Cognitive Interview	518
	Generiek getuigenverhoor	521
	Self-Administered Interview	521
	Forensische hypnose	523
	Tot slot	524
	Aanbevolen literatuur	525
26.	Suggestie tijdens het verhoor	527
	<i>Eric Rassin</i>	
	Voorbeelden van suggestieve informatieoverdracht	527
	Psychologische processen die een rol spelen bij suggestie	532
	Suggestie voorafgaand aan het verhoor	534
	Remedies tegen suggestie tijdens het verhoor	536
	Metten van suggestibiliteit	538
	Conclusie	540

27.	Posttraumatische stressstoornis	541
	<i>Maarten J.J. Kunst</i>	
	PTSS volgens de DSM	542
	Situaties waarin PTSS kan leiden tot het verkrijgen van een financieel voordeel	543
	De fraudegevoeligheid van PTSS	544
	SVT's	547
	Tot slot: enkele handvatten voor de juridische beslisser	549
	Aanbevolen literatuur	550
28.	Hervonden herinneringen	553
	<i>Ineke Wessel, Linsey Raymaekers, Nicole Nierop, Paul van den Eshof, Henry Otgaar & Marko Jelacic</i>	
	Hervonden herinneringen als posttraumatisch fenomeen	554
	Hervonden herinneringen als sociocognitief fenomeen	558
	Pseudoherinneringen door implantatie	560
	Hoe therapeutische technieken pseudoherinneringen kunnen uitlokken	562
	Spontaan hervonden herinneringen	564
	Het beoordelen van de authenticiteit van hervonden herinneringen in de hedendaagse juridische praktijk	566
	Lessen voor de hedendaagse klinisch-psychologische praktijk	567
	Besluit	570
	Aanbevolen literatuur	571
29.	Het geheugen van kinderen	573
	<i>Henry Otgaar & Marko Jelacic</i>	
	Het geheugen van zeer jonge kinderen	573
	Ontwikkeling van impliciet, expliciet en autobiografisch geheugen	574
	De functie van het geheugen	577
	De ontwikkeling van pseudo-herinneringen	581
	Conclusie	589
	Aanbevolen literatuur	590
30.	Kinderen als getuigen	591
	<i>Robert Horselenberg & Peter J. van Koppen</i>	
	De kwaliteit van kinderverklaringen	592
	De ontdekking	594
	Schattingsvariabelen en systeemvariabelen	596
	Verhoorproblemen: wat niet te doen	604

Echte van valse verhalen onderscheiden	609
Juridische verhoorproblemen	612
De opnames van de verhoren	613
Tot slot	614
Aanbevolen literatuur	615
F. DE VERDACHTE	
31. Het proces-verbaal van verdachtenverhoor	619
<i>Marijke Malsch & Jan de Keijser</i>	
De wettelijke regeling van het proces-verbaal	620
Aanwijzing AVR: het opnemen van verhoren	622
Stijlen in het opmaken van proces-verbaal	622
Onderzoek naar processen-verbaal	623
Verskillende wijzen om van een verhoor kennis te nemen: kijken, luisteren of lezen	626
Vergelijkingen opname verhoor met het proces-verbaal ervan	627
Beeld en geluid	630
Invloed non-verbaal gedrag	630
Controle van het verhoor	631
Conclusies	631
32. Verhoren op audio en op video	635
<i>Robert Horselenberg & Peter J. van Koppen</i>	
De op te lossen problemen	636
De ideale opname van een verhoor	638
Het grootste voordeel	640
Een paar andere voordelen	640
33. Het verhoren van verdachten	643
<i>Aldert Vrij</i>	
Hoe krijg je een verdachte aan de praat?	644
Een praktijkvoorbeeld van de Inbau-techniek: de Zaanse Verhoormethode	646
Een sociaalpsychologische verklaring van de Reid-techniek	647
Negen kritiekpunten op de Reid-techniek	648
Engelse en Nederlandse verhoortechnieken	651
Nog meer verhoortechnieken	655
Hoeveel verdachten bekennen en waarom bekennen zij?	656
De kwaliteit van politieverhoren	660
Een vergelijking van Amerikaanse en Europese verhoortechnieken	664

	Een bijzondere manier van het laten bekennen van verdachten: de Mr. Big- techniek	665
	Slotopmerking	666
34.	De betekenis van consistentie in verklaringen	669
	<i>Annelies Vredevelde & Sophie van der Zee</i>	
	Eén enkele verklaring	670
	Meerdere verklaringen van één persoon	673
	Verklaringen van meerdere personen	677
	Verklaringen en ander bewijs	680
	Conclusie	683
	Aanbevolen literatuur	685
35.	Valse bekentenissen	687
	<i>Robert Horselenberg & Peter J. van Koppen</i>	
	Verhoormethodes	688
	Valide bekentenissen	690
	De zwijgende verdachte	691
	Valse bekentenissen in het algemeen	692
	Invalide bekentenissen	694
	Druk tijdens het verhoor	695
	Omstandigheden van het verhoor	696
	Situationele factoren	700
	Persoonskenmerken	706
	Herkennen van valse bekentenissen	709
	Tot slot	709
	Aanbevolen literatuur	709
36.	Neurolinguïstisch verhoren	711
	<i>Aldert Vrij</i>	
	Neurolinguïstisch programmeren: theorie	711
	Neurolinguïstisch programmeren: empirische ondersteuning	713
	Neurolinguïstisch programmeren in de politiepraktijk	719
	Conclusie	720
	Aanbevolen literatuur	720

37. Universele problemen met leugendetectie	721
<i>Ewout H. Meijer, Bruno Verschuere & Aldert Vrij</i>	
Theoretische onderbouwing	721
Less is more	722
Beperkingen van leugonderzoek	724
De leugen als speld in de hooiberg	725
Tot slot	726
38. Leugendetectie met de polygraaf	727
<i>Ewout H. Meijer & Bruno Verschuere</i>	
Belgische successen	727
Korte geschiedenis	727
De controlevragen-techniek (CVT)	729
Omstreden	731
Zedendelinquenten en sollicitanten	737
Pseudowetenschap	738
Geheugendetectie	739
De toekomst	741
Tegenmaatregelen	744
Gebruik in Nederland?	744
Aanbevolen literatuur	745
39. Verbale leugendetectie	747
<i>Bruno Verschuere, Ewout H. Meijer & Aldert Vrij</i>	
Verbale kenmerken van liegen	749
Criteria-Based Content Analysis (CBCA)	750
Scientific Content Analysis (SCAN)	754
Innovatie in verbale leuganalyse	756
Conclusies en aanbevelingen	758
Aanbevolen literatuur	758
40. Leugendetectie door te letten op non-verbaal gedrag	759
<i>Aldert Vrij & Frans Willem Winkel</i>	
Het belang van non-verbaal gedrag	759
Objectieve indicatoren van misleiding	762
Factoren die het gedrag tijdens misleiding beïnvloeden	769
Subjectieve indicatoren van misleiding	773
Een vergelijking van objectieve en subjectieve indicatoren	774
Het vermogen van waarnemers om leugenaars te betrappen	775

Waarom zijn mensen slechte leugenontmaskeraars?	777
Richtlijnen voor het ontmaskeren van leugens	781
Conclusie	783
Aanbevolen literatuur	783
G. BESLISSINGEN	
41. Over opzet en schuld	787
<i>Hans F.M. Crombag</i>	
Over het doel van het strafrecht	787
Over de determinanten van gedrag	788
Over straffen in het algemeen en strafrechtelijk straffen in het bijzonder	789
Over opzet en schuld	792
Over strafuitsluitingsgronden	796
De geestelijke stoornis	797
AVAS bij culpose delicten	799
Battered woman syndrome: noodweer, overmacht of geestelijke stoornis?	801
Etniciteit als geestelijke stoornis of overmacht	805
Het strafrecht als gedragstechnologie	807
42. Rechtvaardigheid	809
<i>Hans F.M. Crombag & Peter J. van Koppen</i>	
Rechtvaardigheid als criterium voor rechterlijke beslissingen	809
De legitieme rechter en rechtvaardigheid	810
Filosofen over rechtvaardigheid	812
Psychologen over rechtvaardigheid	814
De acceptatie van rechterlijke beslissingen	819
Aanbevolen literatuur	820
43. Schuld toedelen en boete doen	821
<i>Peter J. van Koppen</i>	
Schema's	821
Attributie	823
Onderliggende oorzaak	824
Fouten	825
Just world hypothesis	829

44. Straftheorieën en de praktijk	837
<i>Jan W. de Keijser</i>	
Straftheorieën	838
De rol van strafdoelen bij de straftoemeting	846
Conclusie	850
Aanbevolen literatuur	851
45. Invloeden op de rechterlijke beslissing	853
<i>Peter J. van Koppen & Jan W. de Keijser</i>	
Historisch perspectief	853
Kenmerken van juridische beslissingen	855
De beslisruimte van de rechter	857
De persoon van de rechter	861
Conclusie	866
Aanbevolen literatuur	866
46. De invloed van stereotypering op beslissingen in de strafrechtketen	867
<i>M. Vere van Koppen</i>	
Stereotypering	868
Stereotypering in het recht	869
Stereotype van de dader	871
Daderkenmerken en stereotypering	875
Conclusie	880
47. Rechterlijke dwalingen	883
<i>Peter J. van Koppen</i>	
Sinterklaasavond 1895	883
Nederlandse rechterlijke dwalingen	884
Wat zijn rechterlijke dwalingen?	885
Elke rechter begaat rechterlijke dwalingen	889
De structuur van bewijs	891
Hoe vaak komen rechterlijke dwalingen voor?	894
Bewijsproblemen bij rechterlijke dwalingen	896
De oorzaken van rechterlijke dwalingen	901
Nederland en de Verenigde Staten	903
Hoe rechterlijke dwalingen te voorkomen	904
Conclusie	910
Appendix: Zware zaken in Nederland waarvan wordt beweerd dat het rechterlijke dwalingen zijn	911

H. FORENSISCHE PSYCHOLOGIE

48. Psychiatrische stoornissen en delictgedrag 919

Henk Nijman, Oscar Bloem & Erik Bulten

De samenhang tussen psychiatrische problemen en delictgedrag in algemene zin	920
Verbanden tussen specifieke psychiatrische stoornissen en delictgedrag	921
Concluderende beschouwing	933
Aanbevolen literatuur	934

49. Forensische psychodiagnostiek: tests en schalen in de forensische context 935

Maarten J.V. Peters, Timo Giesbrecht & Marko Jelacic

Casus Ganser	935
Intuïtie en/of statistiek?	936
Valkuilen	938
Psychodiagnostiek	939
De forensische psychodiagnostiek	940
Symptoomvaliditeit	940
Hoe kan worden bepaald of een test geschikt is?	942
De rol van de forensische psychodiagnostiek en de forensische onderzoeksvraag	946
De forensisch psychodiagnosticus	947
Maar hoe goed zijn psychologische tests dan echt?	948
Conclusie	949

50. Forensisch psychologische rapportages 951

Eric Rassin

Het toerekeningsvatbaarheidsvraagstuk tegen de achtergrond van de strafdoelen	951
De vragen die in het pro Justitia-rapport plachten te worden beantwoord	952
Diagnostische perikelen	954
Een gevaarlijk grensgebied	959
Mogelijke oplossingen	962
Conclusie	963

51. Over toerekeningsvatbaarheid	965
<i>Corine de Ruiter & Martin Hildebrand</i>	
Achtergrond	967
Toerekeningsvatbaarheid: de juridische vragen	968
Toerekeningsvatbaarheidsbepaling door gedragsdeskundigen: de stand van zaken	969
Toerekeningsvatbaarheid en de vrije wil	972
Neurolaw	973
Onderzoek naar weigerende verdachten	976
Conclusies en aanbevelingen: richtlijnen voor het onderzoek naar de toerekeningsvatbaarheid	977
Besluit	981
52. Risicotaxatie	983
<i>Corine de Ruiter & Martin Hildebrand</i>	
Hoe dient een deskundige te werk te gaan om te komen tot een wetenschappelijk onderbouwd oordeel over het recidiverisico van Thomas?	983
Risicotaxatie in historisch perspectief	984
Gebruik van risicotaxatie-instrumenten buiten de tbs-sector	991
Problemen met actuariële en SPJ-instrumenten	994
Beschermende factoren	995
Risicocommunicatie	997
Conclusies	999
53. De strafrechtelijke maatregel terbeschikkingstelling	1001
<i>Martin Hildebrand & Corine de Ruiter</i>	
De maatregel tbs	1002
Verlof en ontslag	1008
Blijvend delictgevaarlijk: de longstay	1015
Over 'de tbs-behandeling' en het effect daarvan	1018
Ontkennende veroordeelden in de tbs (en hoe daarmee om te gaan)	1022
Tot slot	1023
Over de auteurs	1025
Literatuur	1039
Jurisprudentieregister	1217
Auteursregister	1221
Trefwoordenregister	1275